

חותמו של כהן גדול -

קדושת הנשמה

הרב שיינמנד

פך השמן הקטן מבטא את הכח האמיתי שבזכותו נצחנו את היוונים. העצמה הפנימית הגנוזה בתוכנו, כוחה העמוק של הנשמה החתומה בחותמו של כהן גדול, אומר הרב זצ"ל, היא שאפשרה לחשמונאים בזמנם להתמודד מול ההתיוונות, והיא שמאפשרת לעם ישראל בכל הדורות לעמוד מול התרבויות הזרות המאיימות להשחית את הרוח היהודית.

עין אי"ה שבת-א' פ"ב י"ב

"וכשגברו בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כה"ג, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים."

טומאת השמנים, השחתת המדות והדיעות, מידות - התנהגות, דיעות - השקפות עולם, שבאה למחנה ישראל מסבת התגברות היונים ושלטונם, היא הצרה היותר איומה הנוגעת עד נפש האומה. יש לשים לב למלה 'נפש' בה משתמש הרב. לעתים, מובנה של מילה זו בכתבי הרב הוא כלל הצדדים הרוחניים של האדם או של האומה. אמנם, פעמים רבות המינוח הוא מדויק מאוד. ע"פ הפנימיות ישנן מדרגות רבות ברוחניות. המילה 'נפש' במינוחה המדויק מבטאת מהות חיצונית ביחס למילה 'נשמה' במינוחה המדויק. הרב מבקש לומר כאן שההשפעה של התרבות היוונית על ישראל השפיעה אמנם על צדדים רוחניים באומה, אבל כפי שיבואר בהמשך הפסקה, השפעה שלילית זו לא

פגמה ברובד הפנימי היותר עמוק – בנשמה. זאת היא אמנם ממפלאות תמים דעים, שאם הדיעות המסתעפות מן עומק יסוד התורה, המילה: 'המסתעפות' מורה גם היא על כך שהקלקול לא היה בשורש עצמו אחדות השם יתברך ואמונתו, נפגמו מתגרת עול יונית, הנה כשם שהכהן הכללי שבעם ד' הוכן להורות חוקי ד' ומשפטיו, להראות בפועל תוכן של חיים קדושים וטהורים למען היות למופת לעם כולו, כן יש בכל אדם מישראל צד כהונה, מפני שבכללם המה ממלכת כהנים וגוי קדוש. בכל אחד מאיתנו יש צד של כהונה, כלומר - לא רק כאומה ביחס לשאר האומות אנו נחשבים ככהנים, אלא שבכל אחד מאיתנו יש 'מעין כהן'. עניינו של הכהן הינו להורות את חוקי ה', ללמד תוכן של חיים קדושים וטהורים. לכל אחד מאיתנו, בפנימיותו, יש צד של כהונה, דהיינו אותו תוכן של חיים קדושים וטהורים, אף אם לא תמיד מדרגה זו נגלית כלפי חוץ. התשוקה הפנימית, לקדושת החיים ולדעת התורה וללכת בדרכיה, היא גנוזה בעומק הלב הישראלי. הרצון לקדושה ולדעת תורה גנוז אצלנו בלב. זוהי פנימיותנו. המהר"ל מדבר רבות על כך שהתורה היא טבעית לנו וגם הרב זצ"ל מאריך ביסוד זה במקומות רבים. וכבר ביארנו בע"ה בתעודת ביעודו של מעשר שני הנאכל לבעלים בירושלים, שהוא בא לעורר את יסוד הכהונה העצמית הנמזגת בנפש כל אדם מישראל. בשר קדשי הקדשים נאכל בתוככי ירושלים ע"י הכהנים. לעומ"ז, קדשים קלים ומעשר שני נאכלים בירושלים גם ע"י ישראלים. כאן באה לידי ביטוי בחינת הכהונה שיש בכל אחד ואחד מאיתנו. והנה הכהונה בכללה מתפשטת על דרכי החיים ועל כל מרחב הדעה הטהורה, גם היא היתה כבר מוכנת להתחלל מכחה של יון. המצב היה חמור וקשה מצד התפשטות היוונות, מצד התגברות היוונים ושלטונם, עד שאפילו הכהונה, המתפשטת על דרכי החיים ועל מרחב הדעה הטהורה, היתה עלולה להתחלל. אבל עוד יותר עמוק בלב שוכן אור הנשמה הישראלית, כאן עובר הרב לדבר על הרובד הפנימי – העמוק. לפני כן הרב דיבר על נפש האומה וכאן הוא מדבר על הנשמה הישראלית. ששם גנוז הקשר הפנימי של האיש הישראלי, המופיע בכל עז בכלל האומה, עם האמונה העקרית בשם ד' אלהי ישראל, והרצון החזק והנערץ שלא להפרד מבית חייהם, מהאמונה בכללה. דהיינו: עצם האמונה, עצם הקשר עם האמונה בשם ד' והרצון לא להיפרד מהאמונה. ישנם ביטויים לאמונה, ישנן דעות המסתעפות עם עומק יסוד התורה, אבל יש גם את עומק האמונה עצמו - השורש של הכל. הכהן הגדול מבטא את הצד הפנימי העמוק המקביל לנשמה שלנו. זהו העולם הפנימי הישראלי, שדוגמתו בתוך הכלל הוא הכהן הגדול הבא לידי ביטוי בכך שהוא – הנכנס לפני ולפנים בפנימיות של הפנימיות, לשרת בקודש ביום הקדוש המובדל מכל עסקי החיים הגשמיים. גם זהו ביטוי לכך שמדובר

בעומק הפנימיות. אותו הפך הקטן שמונה בחותמו של כה"ג, לא יוכלו היונים לטמאות, לעקור מכלל ישראל קישורם הפנימי העמוק עם ד' אלהי ישראל, זה לא יוכלו כל בעלי כח וזרע, "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, ונהרות לא ישטפוה". הפך הקטן הוא משל, לנקודה פנימית טהורה שיש בכל כלל וגם בכל פרט ופרט מעם ישראל. בנקודה זו אין מגע לזרים. על נקודה זו המליצו בספרים הפנימיים את הפסוק: 'בתולה ואיש לא ידעה'. (ועיין גם ב'נר מצווה' למהר"ל מפראג עמ' כב. נראה שדברי הרב בפסקה זו מבוססים על דברי המהר"ל, שם). אמנם כאשר הפך נשאר בקטנותו, כאשר האמונה רק בלב תהיה גנוזה ועל החיים בפועל לא תראה את כחה, במה זה תוכל עמוד, אם נשארים רק עם הנשמה הטהורה - אין לזה עמידה, כיון שהחיים בפועל כבר לקחו להם דרך אחרת שלא ע"פ היסוד של האמונה הפנימית, הלא תוכל חלילה שארית הפליטה להכבות מערימת הדשן של החיים המזוהים הזרים המוצברים עליה ומונעים את אורה מלהתפשט, "באפס עצים תכבה אש". יש לנו אש פנימית, אבל אם אין חומר בעירה שתאחז בו אותה אש – היא, חלילה, תכבה. אבל זהו הכח הנפלא שיש ברשף האור הגנוז, שאע"פ שימצא לפניו דרכי חיים הפוכים מתוכנו, שנראה כי הרוח, הנפש ובודאי הגוף אינם מבטאים באופן מדויק את הנשמה, ואף חמור מכך - יש מצבים בהם מהלכי החיים שלהם הפוכים מהתוכן הפנימי שלה דיעות המתפשטות העומדות מנגד לו, מבלי דעת של אותן בעלי הדיעות שהם בזה הולכים בדרך הפוכה מאשר טמון בפנימיות היותר עמוקה שבנפשם. כשאדם מתכחש לתורה, לדרך ה', והולך על פי תרבות יוון אין הוא יודע בהכרח שהוא הולך נגד הנשמה שלו עצמו. גם כאן מילותיו של הרב מדויקות - הנשמה היא הפנימיות העמוקה שבנפש. והנה תגלה יד ד' ע"י עלילותיו עם עם זו בחר לו, והניצוץ הקטן יתלהב ויעקור משורש את כל ארחות החיים הזרים, יש לו, לניצוץ הזה, כח אדיר המסוגל לעקור את כל הזרות ואת כל הדיעות ההפכיות אשר נערמו עליו חמרים חמרים, ויתפשט על כל ארחות החיים להשיב לבן של ישראל לאביהן שבשמים, עד שיספיקו כחות החיים המעשיים שהם כבר הולכים לדרך התורה והמצווה, להחיות את ישראל ולהאיר אורם, עד עבור כל הזמן ההוא ועד בא התקופה החדשה של אור חדש על ציון, עד בא שנת גאולה ויום רצון לד'. השמן הטהור הזה יכול לדלוך במנורה במשך שמונה ימים. ה'פך הקטן' הזה שנמצא בעומק פנימיותו של כל אחד ואחד מאיתנו ובעומק פנימיותה של האומה – אין מי שיכול לו, שכן הוא חתום ב'חותם הנשמה'. האור הזה בכוחו להחיות את ישראל בכל הזמן הזה, הנמשל לשבעה ימים ועד לתקופה חדשה בה אור חדש על ציון יאיר, שהוא הזמן של 'היום השמיני', שמעל לטבע העכשווי. "ובא לציון גואל ולשבי פשע

ביעקב". ע"כ בעת ההיא, בעת המהומה והמבוסה, אשר סדרי החיים היונים נתפשטו בארץ ישראל למכביר, ונשאר רק זיק רשף, ניצוץ האמונה הפנימית השוכנת עמוק בלב הישראלי, הי' האות בדוגמתו, הנס שהקב"ה עשה היה בהתאמה למצב, כך שמן קטן המונח בחותמו של כה"ג, שאותו לא יטמאו זרים. אבל היכול להתמיד אורו בהיות סדרי החיים ההולכים במרוצת זמן ההוה, בלתי נמשכים אחריו לחזקו ולפשטו, לעשותו ידוע ומובן ומוחש בלב. אם הופעת החיים בפועל סותרת את הפנימיות, האם יוכל 'הפך הקטן' להתקיים? כך השמן קטן הוא ואין בו כ"א להדליק יום אחד, דהיינו שעה אחת, שעת התרוממות [שבה] ירום האדם משפלות החיים, ע"י אור הפנימי של קשר האמונה בשם ד' אלהי עולם, אבל אחר כך: ומהר ישוב לרדת באין לו קשר חיים קיימים בכל מעשיו בדרכה של תורה. ככה היה ניתן לחשוב, שהפך הזה, יש לו כח השפעה רק לזמן מצומצם, כי רבים המגדים אותו במציאות העכשווית. אמנם נעשה בו נס, אע"פ שלא היו כלל החיים אז מוכנים שיתפשט בהם אור קודש של האמונה העיקרית, אבל מכח יד ד' ואמונתו שלא יעזוב את עמו בעבור שמו הגדול, הנה יספיק זה הפך הקטן להדליק ממנו שמנה ימים, הרומזים על הארכת הזמן עד עבור כל תקופת ההוה ה'שבעה' ובא תקופת העתיד הנאדרה בקודש, שהארץ תמלא "דעה את ד' כמים לים מכסים". הנס אינו רק הפתרון המעשי להדלקת המנורה בשמן טהור, אלא שפך השמן הקטן מבטא את הכח האמיתי שבזכותו ניצחנו את היוונים. היכולת שלנו להתמודד מול ההתיוונות, מול התרבות הזרה הוא כוחה של הנשמה. הנשמה היא העצמה הפנימית הגנוזה בתוכנו. לא אומות העולם ולא יצר הרע יכולים לפגוע בפנימיות זו. קדושת פנימיותנו נשארת חתומה בחותמו של כהן גדול ומכוחה החשמונאים, ולאורם - רבים בעם ישראל לאורך כל הדורות, נמלאו באומץ לשמור על טהרת הנקודה הישראלית הפנימית.

בדברי הרב הללו שורה רוח אופטימית מאוד. התבוננות זו קוראת לנו להתבונן על עצמנו, על רעינו ועל אומתנו בכללה במבט מלא אומן ותקווה. גם אם יש מעידות בדרך ואפילו אם ההיכל עצמו נטמא, צריך לזכור כי יש גם פנימי מן ההיכל - ד' שבקרבנו. בנקודת קודש הקודשים - הוא שיחשוף את האור הגדול שבנשמתנו ויעזור לנו להתגבר על כל המכשולים, עד שאור חדש על ציון יאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו, אמן!

